

פרוטוקול מס' 289

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
חל-אביב, ט"ז בשבט תשל"ג - 19.1.73, שעה 9.30

נ כ ח ר :

חברי הועדה:
י. גולדשמידט - היו"ר
י. ארידור
מ. אביזהר
מ. ביבי
ש. פרידמן

מוזמנים:
י. קרפ - משרד המשפטים

מזכירת הועדה:
ר. מלחי

קצלנית:
מ. איזנברג

סדר-היום:
א. חוק לתיקון פקודת הראיות, תשל"ב-1972

ב. חוק לתיקון פקודת הראיות (מס' 2) -
תשל"ב-1972

931

(ניקול ביום 22.73)

חוק לתיקון פקודת הראיות, תשל"ב-1972

היו"ר י. גולדשמידט: אני פותח את הישיבה.
אנו ממשיכים בדיון בחוק לתיקון פקודת הראיות, תשל"ב-1972.

בישיבה הקודמת נסוב הויכוח סביב סעיף 142ג, אם בית המשפט יחיר הבאת ראיות לסתור מטעמים מיוחדים שיירשמו, כפי שמוצע בהצעת החוק, או "מטעמים של עשיית צדק שיירשמו", כפי שהציע חבר הכנסת ארידור. הגב' קרפ נתבקשה להביא דוגמאות של פסקי דין בהם נחפרש המושג "טעמים מיוחדים", כמושג מצמצם.

גב' קרפ: אני לא מצאתי פסק הדין שחבר הכנסת ארידור החייחס אליו. לעומת זאת עשינו סקירה של הפסיקה שבה הופיע המושג טעמים מיוחדים. המושג "טעמים מיוחדים" מופיע בסדר הדין האזרחי במספר סעיפים. עיקר הפסיקה שמצאנו הייתה לגבי 488. וכאן מצאנו שהפירוש של טעמים מיוחדים, היה לגמרי לא מצמצם ולא טכני.

לגבי ענין הפרוטוקולים שהביא חבר הכנסת ארידור מצאתי פסק דין מ-1956 שקבע, שהעובדה שאדם לא יכול היה לקבל סטנוגרמה היא נימוק מיוחד שאפשר להתחשב בו. קבעו שמחלה של אדם, זה נימוק מיוחד. קבעו שטעות בחוק איננה נימוק מיוחד. ויותר מזה, קבעו שאין להתחשב בעובדה שלאדם לא היו נימוקים ממשיים לאחור, אבל יכולים להיות נימוקים מעבר לזה, כמו חשיבות הנושא שיחשבו כנימוקים מיוחדים, אם כי הנימוק של האחור לא היה כל כך מוצדק.

יש בידי רשימה של פסקי דין המצביעה על מה שניסיתי להראות בישיבה הקודמת, שהקו העומד מאחורי השיקולים של בית המשפט בענין טעמים מיוחדים הוא הענין של עשיית צדק ומניעת עיוות דין. כל מקום שהם קובעים שהטעמים שהובאו אינם טעמים מיוחדים, זה כאשר הם השתכנעו שהצדק ומניעת עיוות דין אינם דורשים זאת.

בחקנות מצאתי רק תקנה אחת שקבעה גם נימוקים מיוחדים וגם מניעת עיוות דין, זו תקנה בחוק סדר הדין הפלילי. וגם כאן זה מופיע בצורה אקומולטיבית. אבל כפי שאמרתי, הפסיקה כולה מראה שלמעשה הנימוקים שבית המשפט נזקק להם, היו בעלי מגוון רחב מאד, לא טכני ולגופו של ענין. כך שאם אנו רוצים לצמצם את היריעה ולא להתיר לבית המשפט בכל מקרה שיטענו לצדק להתיר הבאת ראיות לסתור, די אם נאמר "טעמים מיוחדים".

ש. פרידמן: אני הייתי מציע להחליף את המונח "טעמים מיוחדים" במונח "מטעמים של עשיית צדק". השתכנעתי בזה לאחר דברי הגב' קרפ. אם אכן הקו המנחה הוא עשיית צדק, הייתי אומר שזה הרבה יותר אלגנטי - במובן התכני. הנימוק המיוחד הוא צירוף של טעמים טכניים. במה צירוף זה עולה בערכו על הרעיון של עשיית צדק. אם אומר: עשיית צדק והשופטים יהיו ליברלים אני מוכן לקבל סיכון זה; כדי השופטים קיימים כדי לעשות צדק.

חזקה על השופטים שילמדו מתוך חוק זה - כדרך שהם לומדים מחוקים אחרים - מה המגמה של החוק. מגמת החוק היא לייעל ולמנוע הליכים מיותרים.

י. ארידור:

עקרונית אני שוחף לגישה של חבר הכנסת פרידמן. לא בדקתי את הפסיקה אבל לפי זכרוני הפסיקה האחרונה בנושא זה, בעיקר הפסיקה של רשם בית המשפט העליון, שעליה לא נמחחה בקורת מצד בית המשפט העליון, הולכת בכיוון טכני.

לפי הדוגמאות שנחנה הגב' קרפו, ברור שהמושג של טעמים מיוחדים אינו זהה עם עשיית צדק. אם העניין חשב באופן עקרוני יוצא מן הכלל, אבל לא חשוב לענין עצמו, הוא יכול להתפרש כטעם מיוחד. וזה אינו קשור בעשיית צדק. ואני חושב שצריך לאפשר הגשת ראיות לא בגלל חשיבות הענין לכלל האוכלוסיה, אלא לענין עצמו. המושג טעמים טכניים הוא מושג טכני ואינו זהה עם עשיית צדק. נראה לי שעדיף היה שנמצא ביסוסי אחר, כמו - מניעת עיוות דין או מניעת עוול בעליל.

מ. אביזהר:

אני מצטרף לדעת קודמי, שעם כל ההכונה לכוונת החוק, יש גבולות לזרוז התהליך הטכני. הרשעה במשפט תנועה אינה גורלית, אולם מהשעלול להיות בתביעה האזרחית, עלול להיות גורלי ומשמעותי מאד.

אני הצעתי לכתוב: "מטעמים של עשיית צדק שיירשמו". זאת אומרת, חובה על השופט לנמק מדוע הרשה הבאת הראיות.

ש. פרידמן:

אתה מתכוון שהשופט ירשום שהדבר דרוש לעשיית צדק, או שירשום את הטעם המפורט?

מ. אביזהר:

אני מתכוון לכך שירשום את הטעם המפורט. אנו מתכוונים למנוע עיוות דין. אבל השופט צריך למצוא דרך לבטא זאת במלים.

הינ"ר י. גולדשמידט:

אני מצטרף להצעתו של חבר הכנסת אביזהר, לפי הפירוש השני שנתן. ונדמה לי שהיתה הצעה של הגב' קרפ לעשות את הדברים אקומוולטיביים - מטעמים מיוחדים ולמען עשיית צדק. בזה אנו נותנים לבית המשפט אפשרויות די רחובות. דבר ההסבר מצביעים על הכוונה. נהיה נאמנים לכוונת המציעים אם נבטיח שחרור מכל מגבלה בתחום הטכני בלבד.

לכן הצירוף כפי שהציע חבר הכנסת ארידור עונה על מה שהתכוונו לו המציעים.

י. ארידור:

אני מציע לכתוב: "מטעמים של עשיית צדק שיירשו". אם יאמר "טעמים שיירשמו" בית המשפט אמנם יהיה חייב לרשום את הטעמים. אבל אם אנו כותבים: מטעמים של עשיית צדק שיירשמו, משמעות הדבר שבית המשפט אינו נותן את הרשות בגלות; הוא מגביל.

י. קרפ:

החשש של פירוש טכני, נובע מהדוגמה שהביא חבר הכנסת ארידור. אני לא ראיתי אסמכתא לכך. אנו אמרנו ל"טעמים מיוחדים שיירשמו" כדי להגביל את השפט. שופט צריך לנמק מתן הרשות, ההנחה היא שישקול פעמים. אבל לא הסתפקנו ב"טעמים שיירשמו" אלא כתבנו "טעמים מיוחדים", וזאת מתוך כוונה לא להסתפק בשיקול דעת שבא לשרת את הצדק. וכך נאמר בפסק דין: טעמים מיוחדים שיירשמו הם - - - .

זאת אומרת, המלה "מיוחדים" מדריכה את בית המשפט שלא כל נימוק שעשוי לשרת באיזו צורה את הצדק, הוא מספיק, אלא הוא צריך להיות נימוק מיוחד.

אפילו אם נלך בדרך של צירוף המלים "טעמים מיוחדים ועשיית צדק" אני חושבת שיש להשאיר את המלה "מיוחדים", כדי

כדי לחסום את הפתח ולא לפתוח אותו לגמרי.

מ. אביזהר: מי קובע את הייחוד של הטעמים?

י. קרפ: השופט. ויש לו הדרכה של המחוקק, שלא כל טעם קל ערך יכול לשמש טעם מיוחד. אם מדברים על צירוף אקומולטיבי, כדאי לכתוב "כדי למנוע עיוות דין" ולא "למען עשיית צדק", כי עשיית צדק זה מושג רחב מאד, וצריך להגבילו.

מ. ביבי: דעתי אינה זהה לגמרי עם דעת חברי הועדה כפי שבאה לידי בטוי. לי נראה שהוספת המלים "למען עשיית צדק" מיותרת ואינה מוסיפה דבר; כי יכול להיות טעם מיוחד החשוב לא רק לעשיית צדק אלא לגופו של ענין.

אני סבור שתמושג "טעמים מיוחדים" כולל מניעת עיוות דין וגם עשיית צדק; כי לא יעלה על הדעת ששופט יראה איזה דבר העלול לגרום לעיוות דין או לאי-עשיית צדק, ולא יראה בו טעם מיוחד.

י. ארידור: ברור שזה יהיה כך.

מ. ביבי: לפי הדוגמאות שהביא הגב' קרפ, זה אינו ברור. לכך נראה לי שהנוסח המוצע "מטעמים מיוחדים שיירשמו" הוא הנוסח הטוב. אבל אם משרד המשפטים מוכן לקבל את התוספת, בבקשה. לי נראה שהיא מיותרת.

י. קרפ: גם לי היא נראית מיותרת. אבל אם חברי הועדה עומדים על כך, אני הייתי מציע את הנוסח המצמצם.

י. ארידור: אני מוכן להביא לישיבה הבאה את האסמכתא שציטטתי. אינני מציע שלוב של טעמים מיוחדים ועשיית צדק, כי אז לא כל טעם מיוחד יהיה כשר, אלא רק טעם שיש בו עשיית צדק. אני מציע את הנוסח: "עשיית צדק מטעמים שיירשמו".

בדרך כלל טעמים מיוחדים מתייחסים למקרה שצד אשם בגלל אחור בהבאת ראיות. פה האדם אינו אשם.

היו"ר י. גולדשמידט: אתה צריך להוכיח שבית המשפט דחה טעמים מיוחדים שהובאו לפניו וסעך שאלה אינם טעמים מיוחדים. רק בדרך זו אתה יכול להראות את המגבלות שבמושג זה.

י. ארידור: אני מתחייב להביא דוגמה.

י. קרפ: אני חושבת שאין צורך בישיבה מקוחדת לענין זה. לדעתי, אם הרשם נתן החלטה אחת, אי אפשר על יסוד זה להסיק מסקנות ולשנות נוסח, שאנו הולכים לפיו והוא משיג את המטרה שאנו רוצים להשיג.

איננו נותנים לבעל דין רשות להביא ראיות, כי הוא היה צד למשפט והיתה לו אפשרות להביא ראיות.

י. ארידור: המדובר איננו רק במי שהיה צד למשפט, אלא גם בחליפו.

י. קרפ: אם אנו יוצאים מתוך הנחה שהמעמד של חליפו של הנאשם ושל הנאשם הוא אותו מעמד יש לנו אפשרות או לחסום בפניו את הדרך להביא ראיות משום שהיה צד, ומה שנפסק + נפסק, נבזאת איננו רוצים; אך מאידך איננו רוצים ללכת לקיצוניות שנייה, ואנו אומרים שמטעמים מיוחדים יחיר השופט.

היו"ר י. גולדשמידט: בהעדר פסיקה שטעמים מיוחדים הם טעמים טכניים, הייתי מציע שנסכם עתה, וכאשר יביא חבר הכנסת ארידור אסמכתא, יוכל לבקש רביזיה.

אני מעמיד להצבעה את הנוסח המוצע על ידי הממשלה: "מטעמים מיוחדים שיירשמו".

ה צ ב ע ה

2 - בעד הנוסח המוצע על ידי הממשלה
3 - נגד

הנוסח המוצע על ידי הממשלה "טעמים מיוחדים שיירשמו" - לא נתקבל

היו"ר י. קרפ: אני מעמיד להצבעה את הצעת הגב' קרפ: "מטעמים מיוחדים שיירשמו וכדי למנוע עיוות דין".

מ. אביז'הר: אני מציע שתחילה נחליט אם אנו מקבלים את המלה "מיוחדים", כלומר אם להשתמש בנוסח "טעמים מיוחדים" או בנוסח: "מטעמים שיירשמו למניעת עיוות דין".

מ. ביבי: נוסח זה חציו מצמצם וחציו מרחיב.

היו"ר י. גולדשמידט: הדבר שנוי במחלוקת שהמונח "טעמים מיוחדים" הוא מוגדר. לא שמענו שהיא מוגדרת, אלא שחבר הכנסת ארידור אומר שהוא יכול להביא אסמכתא לכך.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה למחוק את המלה "מיוחדים":

ה צ ב ע ה

ההצעה למחוק את המלה "מיוחדים" - נתקבלה

היו"ר י. גולדשמידט: אני מעמיד להצבעה את הנוסח: "למניעת עיוות דין מטעמים שיירשמו".

ה צ ב ע ה

הנוסח "למניעת עיוות דין מטעמים שיירשמו" - נתקבל.

מ. ביבי: אני מבקש לרשום הסתייגות.

י. קרפ: אני מבקשת להתייעץ בענין זכות הסתייגות לשר המשפטים.

היו"ר י. גולדשמידט: עם קבלת החלטה זו, אנו יכולים לבקש מהגב' קרפ להמציא לנו נוסח לבן אחרון.

ב. חוק לתיקון פקודת הראיות (מס' 2), תשל"ב-1972

היו"ר י. גולדשמידט:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום -
חוק לתיקון פקודת הראיות (מס' 2),

תשל"ב-1972.

י. קרפ:

היום שמו של יצרן הנמצא על מצרך או על אריזתו אינו מהווה הוכחה לכאורה, כי אותו יצרן אמנם ייצר את המצרך. לכן כאשר מוגשת תביעה נגד יצרן יש קושי להוכיח שהוא ייצר את המצרך. וצריך להביא גלריה של אנשים שקנו ישירות מהיצרן להוכיח את העובדה שהיצרן ייצר את המצרך. וזאת למרות שעל גבי המצרך יש סימן של היצרן. והדעת נותנת שמצרים עם תוויות יצור אינן מסתובבות משום שמישהו אחר שם את התו, אלא מפני שהיצרן עשה זאת.

לכן אנו מבקשים פה פרזומפציה ששמו של יצרן או שם עסקו או סימן המסחר שלו הנמצא על מצרך או על אריזתו או על מה שמחובר או נספח אליו, יהיה ראיה לכאורה שהוא היצרן שייצר את המצך.

ישנם בתי עסק גדולים, הסופרמרקטים, המזמינים מצרכים מצרכים שעליהם מצויין רק שם העסק המשוק את המצרך, ללא ציון שמו של היצרן. אנו מציעים להחיל את האחריות על העסק המשוק, כאילו הוא ייצר את המצרך.

מ. אביזהר:

מדוע לא הוגשו ההצגות וההערות שהושמעו בקריאה ראשונה של החוק במליאת הכנסת?

ר. מלחי:

היו רק שתי הערות קצרות: האחת של חבר הכנסת נחושחן, שהציע להוסיף הגדרה למלה "יצרן" כדי להוציא מקרים שמישהו מחזיק בקוצר ומטביע עליו שמו והוא איננו היצרן; והשניה של חבר הכנסת האוזנר, שבקש להוסיף בסעיף ב' את המלים "ראיה לכאורה" כדי למנוע ספיקות.

היו"ר י. גולדשמידט:

לפניכם מונחת פנייתה של לשכת המסחר תל-אביב-יפו. (קורא פניית לשכת המסחר).

י. קרפ:

אני חושבת שמיותר להגדיר "יצרן", למרות שאפשר להגדיר זאת בצורה של "שלא תוציא" אנשים שאנו רוצים לכלול. ברור שאם אנו אומרים שמו של אדם או שם עסקו, אם שמו מופיע על עט, אי אפשר לבוא אליו בטענה שהוא ייצר את העט.

ש. פרידמן:

אני חושב שהחזקה שעומדת להווצר על ידי הצעת חוק זו, תוסיף נטל נוסף על הנאשם

באשר לראיות שהוא חייב להביא.

נושא זה מופיע גם בהצעת חוק הליכות המסחר. לשם הבהרה, אני שואל: עד היכן ניתן להעמס על היצרן את הראיות שהוא צריך להביא, מבלי להפוך את עסקו לנטל שאין לעמוד בו. דוקא משום שיש שלבי ביניים בין היצרן ובין הסוחר, מחמיר העול על מי שמספק את הסחורה שיכול להחשב כיצרן, אם שמו מופיע על המוצר. לגבי הסופרמרקטים, הם יכולים לומר: אנו נוהגים להטביע שם הפירמה שלנו, אבל ברור שאת הסוכר אנו קונים אצל פלוני ואת הירקות אצל אלמוני. אני מבקש לדעת אם בדקתם את הדבר עם הסוחרים. לשכת המסר לא העירה על כך.

היו"ר י. גולדשמידט: אם ספרמרקט קנה קפה נמל מ"עילית" ומילא באריזות שלו והטביע שמו על האריזה, האם בכך איננו מקבל על עצמו את האחריות לתקינות המצרך כאילו הוא היצרן?

ש. פרידמן: לנו יש בית חרושת לייצור נקניק. אנו מייצרים את הנקניק לא רק מבשר אלא גם מתבלינים ומוצרים אחרים שאנו קונים מאחרים. אם התבלין שבנקניק איננו בהתאם לסטנדרט, לפי הנוסח המוצע, עול הראייה על בית החרושת שלנו.

מ. ביבי: אתה בתור יצרן צריך לבדוק אם התבלין מתאים.

ש. פרידמן: אני סומך על בית החרושת המייצר אותו.

מ. ביבי: אל תסמוך עליו, תסמוך גם על עצמך.

ש. פרידמן: האם בכך איננו מעמיסים עומס יתר על בעל בית המסחר, על המשוק?

מ. ביבי: מתי מתעורר העניין? כאשר צרכן מרגיש עצמו מקופח כתוצאה מקניית סחורה פגומה והוא מתלונן. הגורם המוסמך לבדיקת התלונה פונה אל היצרן ואומר לו: שמך מופיע על שם המוצר, אתה אשם באיכות הגרועה של המוצר. אם נצא מהנחה שהיצרן חייב לעמוד בדרישות שנקבעו לגבי איכות המוצר שהוא מייצר, אנו יכולים להטיל עליו נטל ההוכחה, והוא יוכל לעמוד בזה, כי הראיות בידו. הוא יכול לומר: אני מייצר את הנקניק מבשר זה ומתבלינים אלה, בבקשה תבדקו זאת.

אנו יכולים לפטור את היצרן מאחריות, אבל על ידי כך אנו מכבידים על המוני הקונים שהאפשרות שלהם להתמודד עם היצרן היא מזוגבלת מאד. היצרנים צריכים לשרת את הקונה שלא יצא נפסד כאשר הוא רוכש מוצר שלהם. אם נעמיס נטל ההוכחה על הצרכן, נגרום עוול לכל הצרכנים ובעקיפין גם ליצרנים. עול זה שאנו מטילים על היצרן יחייב אותו ביתר ערנות. אם הוא בסדר, אינו חייב משום דבר נוסף.

היו"ר י. גולדשמידט: אנו דנים עתה בשאלה, כיצד מזהים את היצרן. מה ייעשה ליצרן שיצר נקניק באיכות גרועה, זה אינו עניין לחוק הראיות. החוק אומר כיצד מזהים את היצרן, כדי שתהיה עילה מספיקה לתביעה להעמידו לדין, ולא מה ייעשה ליצרן.

י. ארידור: בטרם שאנו באים לקבוע זאת, צריך לחייב את היצרנים ברשום שמדחיהם על המוצרים שהם מייצרים.

י. קרפ: חובה זו קיימת בצווים המוצאים על פי חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים.

י. ארידור: אילו היה חוק המחייב לרשום שם היצרן על המוצר, היה יסוד להנחה שבסעיף קטן (א), כי אז שם היצרן הוא הראייה שהיצרן ייצר את המוצר. יכול להיות מצב שבו יצרן בכרמיאל מייצר בושם ועל האריזה כותב שהבושם יוצר בצרפת, "מייד אין פרנס".

י. קרפ: "מייד אין פרנס", זה איננו שם יצרן.

י. ארידור:
אם שם היצרן איננו השם הנכון, ואין חובה לציין שם נכון, זה יכול לשמש ראיות הגנה של הנאשם. לא נאמר בהצעת החוק, שזה משמש רק ראיה לתובע.

לכן אני בעד זה שיקדם לחוק זה חוק סימון מוצרים. וצריך לכתוב במפורש, שעל המוצר צריך להופיע שמו המפורש של היצרן. בדרך כלל השם המדויק של היצרן הוא מסובך, והוא אינו מופיע בדיוק ובמלואו על המוצר. אם כתוב על הנקניק של טירת-צבי "טיב - טירת צבי", זה איננו שם המפעל. שם המפעל הוא "מפעל טיב".

אם כותבים: "שמו של היצרן או שם עסקו", אלה קריטריונים פורמליים. אם יש הבדל במלה אחת, זה איננו אותו שם. אם היו אומרים: "שם המזהה את עסקו - "טיב - טירת צבי" מזהה את שם העסק.

אם מופיע שם האורז על המוצר, נוצרת הוכחה לכאורה שהוא היצרן. יעמידו אותו למשפט.

י. קרפ: הוא יאמר ממי קנה את המוצר.

י. ארידור: מדוע לצאת מהנחה שאפריורי היא אינה נכונה?

אדם כותב שם של יצרן על האריזה, והוא איננו היצרן של המצרך.

י. גולדשמידט: הוא מרמה.

י. ארידור: בסעיף קטן (א) אני מציע אני מציע להוסיף בשורה הראשונה "או שם המוצר שלו"; ובסעיף קטן (ב) אחרי המלים "סימן המסחר שלו", אני מציע להוסיף "כיצרן המוצר".

י. פרידמן: לשאלתו של חבר הכנסת פרידמן, אני חושבת שנתחלפה לך שאלת האחריות בשאלת זהות הנאשם. השאלה היא, מי האדם שיועמד לדין באשמה שהנקניק שמייצר בית החרושת שלכם אינו בסדר. וכאן אין מחלוקת, שיצרני הנקניק זה בית החרושת שלכם. כל מה שאנו קובעים, זוהי זהות הנאשם. מדוע אנו מעבירים נטל ההוכחה על היצרן? כי אנו יוצאים מתוך הנחה שאדם אינו מסמן שמו כיצרן על מוצר, אם לא ייצר אותו. ההנחה היא שבידי היצרן ידיעות מדויקות מי ייצא את הסחורה; ואם הוא לא ייצרף הוא יכול להצביע על האדם שייצר. לכן כאשר השאלה היא על מי להטיל נטל ההוכחה, על התביעה שאין לה הוכחות אלא היא צריכה להביא שרשרת של עדים, או על היצרן שיודע בדיוק מי ייצר את המוצר, אנו מוצאים שהצדק נותן שהנטל יהיה על היצרן ולא על התביעה.

להערתו של חבר הכנסת ארידור, נכון שהיום אין חוק המחייב סימון מוצרים. אולם בהצעה זו איננו מתכוונים לפתור כל בעיית המשפטים נגד היצרנים. יותר רחוק ממה שמוצע, איננו מבקשים ללכת. השיקול אם לחייב יצרן לסמן שמו על המוצר, הוא שיקול של משרד המסחר והתעשייה. והוא לא יסקול שיקול זה מטעמים של ראיות. ואינני יודעת אם זה צריך להיות תנאי להנחה שלנו שבאה להתבסס על מצב קיים; במקרה שעל סחורה מופיע שם היצרן, יהיה לתביעה יותר קל. היא תלך ליצרן. אם אין מופיע שמו של היצרן, מצבה של התביעה יהיה קשה יותר. אבל איננו באים לפתור בעייה זו בחוק זה.

אם מופיע רק שמו של האורז על המוצר, ההנחה היא שהתביעה תלך קודם לאורז. ואז האורז יוכל לומר: קניתי מיצרן פלוני, ויעיד על כך. אם לא יעיד, אין לתביעה הוכחה. אבל זו יותר שאלה של כמות ההוכחות של התביעה.

אני חושבת שמיותר להוסיף את המלה "כיצרן", דהיינו "שמו של יצרן כיצרן". ברור שאם מופיע שמו, הוא מופיע כיצרן. ברור שפירמה המייצרת חולצות, לא תשים שמה על מוצר אחר. שמו של היצרן מתייחס לייצור שלו.

מ. אביזהר: האם המונח מצרך כולל מוצרים ברי-קיימא או רק מוצרי צרכיה?

אני מציע לגשר בין ההצעה של חבר הכנסת ארידור ובין הטענה הנגדית של הגב' קרפ על ידי הקביעה "שם מיוחד לאותו יצרן". אנו יכולים להקל על בירור זהות היצרן, אם על ידי תוספת מלים אנו יכולים להוסיף עוד כיוון של זהות. לכן הייתי מציע לקבל זאת.

יש מוצרים רבים שמופיע עליהם רק שם המוצר, כמו מכונות ומכונות כביסה.

מ. ביבי: לדוגמה, -

היו"ר י. גולדמידט: סגירות "אסקוט".

מ. אביזהר: לגבי האורז, השאלה מה כוונתנו בקביעת הזהות? האם כוונתנו לקבוע מי ייצר או שאנו רוצים כתובת לראשונה לתביעה? אנו רוצים כתובת ראשונה לתביעה. יש פירמות רבות בארץ שמקבלות סחורה ואורזות אותה. ההגיון אומר שבמקרה זה הכתובת צריכה להיות האורז. אם שופרסל נעשה אחראי, גם האורז נעשה אחרי.

היום אתה קונה טלוויזיה שכל כולה גרמנית, וכתוב עליה "אמקור". השאלה היא, האם לא כדאי לקבוע קטגוריה שלישית של אורזים, שמציגים עצמם כלפי הצרכן במלים "הוכן ונארז על ידי".

היו"ר י. גולדשמידט: בעיית האורז היא בעייה, אבל היא קרובה לנושא של סעיף א' יוחר מאשר לנושא

של סעיף ב'.

אני חושב שיש לברר אם מצרך כולל כל מוצר,

גם מוצר ברי-קיימא.

לגבי שם היצרן הייתי אומר: שם מוצר המוגן ליצרן מסויים. אם השם "אסקוט" הוא שם מוגן, הוא מוביל אותי לבית חרושת לייצור סיגריות; לא כן לגבי "שוקולד מריר" שגם הוא שם של מוצר, אבל הוא אינו אומר מי היצרן, כי ישנם 20 יצרנים של שוקולד מריר.

אני מסופק אם יכולה להיות הגנה, כאשר לא כתוב השם המלא. יש פירמות שיש להן שמות ארוכים ומסובכים, ועל המוצר אינו מופיע השם המלא, אלא שם מוגן. אם המלה "שם" ניתנת להתפרש כשם מלא הרשום אצל רשם החברות, לא עשינו ולא כלום, כי מעט פירמות יסרחו לכתוב את השם המלא. צריך למצוא אפשרות לקבוע שהשם הוא השם הקצר שהיצרן משתמש בו לעתים קרובות. אינני יכול למצוא עכשו את הנוסח. אבל אני רוצה שלא נשאיר כאן לקונה.

אשר להצעה של חבר הכנסת ארידור בעניין חוק סימון מוצרים, נדמה לי שהברירה לפנינו היא לא לדון בחוק זה עד שיובא חוק סימון מוצרים, או לראות בכך משאלה, שאין בה כדי לעכב את הטיפול בחוק זה. בודאי לא נוכל בחוק דיני ראיות להכניס הוראה המחייבת יצרנים לרשום את שמם על המוצר. בהעדר הוראה כזאת, החוק מסתמך על נוהל של רוב היצרנים לסמן מוצריהם, כי יש להם עניין בזה, משום ששם הפירמה הוא חלק מהמוניסיין.

י. ארידור: אחרי שיתקבל חוק זה, יציינו פחות שם היצרן.

היו"ר י. גולדשמידט: להפך, אנשים יזהרו לפני שהם יוציאו לשווק דברים בלי לבדוק אותם. והאורזים לא יכתבו

שם כאורזים בלבד. זו אחרת התוצאות הרצויות של חוק, הבא להטיל אחריות על אנשים. לומר שאנשים יימנעו מלרשום שם על המוצר, זה נוגד כל הגיון מסחרי. אין מקום לחשוב שבעקבות קבלת חוק זה, כולם ייצרו דברים אנונימיים. לא. הם ירצו בתעמולה ובמוניטין ויציינו שמותיהם, אבל ייזהרו יותר.

אני הייתי מציע לקבל את ההצעה של חבר הכנסת אביזהר - שם מוצר מוגן.

י. ארידור: המזהה את היצרן.

היו"ר י. גולדשמידט: אינני חושב שיש צורך בחוספת זו.

י. קרפ: שם מוגן של מוצר הוא סימן המסחר.

היו"ר י. גולדשמידט: אני מציע לקבוע שגם שם קצר של היצרן מספיק לצורך חוק זה.

ש. פרידמן: לגבי המונח מצרך, בחוק הליכות המסחר הנמצא בוועדת הכלכלה נאמר שכל מה שאי אפשר לסווג בתחום שירות והוא בגדר מוצר, נקרא מצרך.

י. קרפ: בחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים יש הגדרה של מצרך.

היו"ר י. גולדשמידט: אנו עוברים לסעיף קטן (ב).

י. ארידור: סעיף זה כפי שהוא מנוסח, עושה שירות דב. אם כתוב שמו של המשווק על מוצר, אומרים שזו ראייה לכאורה שהוא ייצר את המוצר. אם הוא לא ייצר את המוצר, מה נשיג? - נשיג רק משפט שבו יש ראייה לכאורה שהוא ייצר.

י. קרפ: אם הוא אינו סותר את הראייה לכאורה, יש בפני בית המשפט ראייה לכאורה.

י. ארידור: אם היו אומרים שמטילים על המשווק אחריות בגלל זה שהוא משווק, זה היה סעיף טוב. מי שמשווק מצרך, צריך ליטול על עצמו את האחריות למצרך. אבל מבחינת הראיות זה לא יתן ולא כלום.

לכן מוטב היה לבנות קודם כל את הבסיס המטריאלי לחיוב, ואחר כך יבוא העניין הפרוצדורלי. הוא הדין לגבי אורז. אם אדם רק ארז את המצרך, והמצרך אינו בסדר, אין אפשר להטיל עליו אחריות.

לדעתי, צריך למחוק סעיף קטן (ב). אם צריך לחייב אדם למסור אינפורמציה מי היצרן, המשטרה יכולה לשאול אותו. כאן יגישו תביעה על יסוד פיקציה.

מ. ביבי: אם מישהו משווק סחורה ואינו כותב מי יצרן הסחורה, ואינו רוצה לומר מי היצרן, הוא צריך לשאת באחריות לסחורה זו.

י. ארידור: נכון, אבל לא זה נאמר בסעיף קטן (ב).

מ. ביבי: השאלה היא האם אנו רוצים לפטור מאחריות משווק שאינו כותב שם היצרן ואינו רוצה למסור מי הוא היצרן? אם כן, יצרנים שמוצריהם אינם עומדים בטיב הנדרש, לא יסתכנו בכתיבת שמותיהם על המוצרים. ומי יפגע? - הצרכנים.

היו"ר י. גולדשמידט: אני חושב שיש ממש בטענתו של חבר הכנסת ארידור. נניח שאני קונה בקבוק שמן, וכתוב עליו "בית חרושת שמן בחיפה". סעיף (א) אומר: זו ראייה לכאורה שבית החרושת שמן בחיפה הוא היצרן. בא בית החרושת שמן בחיפה ומוכיח שמישהו השתמש בשמו או בחווית שלו שלא כדין. התובע הביא ראייה לכאורה. ובית החרושת שמן בחיפה צריך להוכיח שהשמן הפגום לא יוצר על ידו אלא על ידי מישהו אחר. לא יוכל להוכיח - יורשע וישא בעושו.

מה אומר סעיף (ב)? נניח שקנתי חבילת חמאה עליו כתוב שנארזה על ידי מחלבת טרה. החמאה היתה מקולקלת. אני בא לשם ונאני רואה שאיך מחלבת טרה מקוטקלקלת חלב. יש רק מחסן ומכונת אריזה. אני אומר: אני קניתי חמאה עתה מקולקלת. הוא יאמר לי: לא אני ייצרתי את החמאה. וכך תמוטט הראיה לכאורה שאני מביא נגדו.

מכאן שסעיף קטן (ב) אינו נותן ולא כלום.

י. קרפ: לגבי סעיף (ב) ההנחה היא שהמשווק הוא רק משווק ולא יצרן. לכן לגבי סעיף זה, אין זה מספיק שהמשווק אומר: תחפש אצלי ותראה שאינני מייצר אני רק משווק. הוא צריך להצביע על מקור הייצור. לצורך זהות הנאשם, רואים אותו כנאשם. זו הכוונה. אולי צריך להבהיר זאת.

איננו קובעים אחריות מוחלטת לא לגבי היצרן ולא לגבי המשווק. אנו נותנים להם פתח להוכיח אחרת. אבל ההוכחה צריכה להיות יותר חזקה מאשר הטענה שהוא רק משווק.

ש. פרידמן: אני מעשן טבק המיוצר בהולנד ונארז על ידי יעקבי בארץ. יעקבי הוא בסדר, הוא מציין על גבי האריזה לא רק שהוא המשווק, אלא שהטבק מיוצר בהולנד. אם הטבק לא בסדר, ואני פונה אל יעקבי, הוא אומר לי: אני לא ייצרתי, אני מקבל את הטבק ומשווק אותו. אני מניח שסעיף קטן (ב) מניח הנחה שהמשווק יהיה חייב להוכיח מהו היצרן.

י. קרפ: זו ההנחה.

היו"ר י. גולדשמידט: הוא ציין שמו של היצרן בחו"ל. היצרן בחו"ל איננו בהישג יד. אינני יכול לתבוע אותו לדין. האם כל אורז או משווק חפשי לשווק דברים פסולים? לא. אפילו כמשווק יש לו אחריות מסויימת.

בישיבה הבאה נקבל מהגברת קרפ הבהרות לסעיפים (א) ו(ב).

ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 12.00